

Sprawne szukanie informacji

WIEDZA W PIGUŁCE

Dla nauczyciela

Poszukując informacji najczęściej korzystamy ze znanych wcześniej, sprawdzonych sposobów. Tymczasem poznawanie nowych strategii i technik wyszukiwania informacji oraz sięganie do wielu źródeł wpłynie na jakość wyszukanych przez nas informacji oraz na nasz zasób wiedzy. Warto zaplanować swoje działania i wybrać efektywną strategię docierania do informacji.

Pozyskiwanie informacji należy rozpocząć od określenia potrzeby informacyjnej, czyli stwierdzenia, czego szukamy. Potrzeba informacyjna wskazuje na informacje wymagane przez danego użytkownika, niezbędne ze względu na cel i okoliczności jego działań. Na przykład przy przygotowywaniu przez ucznia 5 klasy referatu o życiu Jana Kochanowskiego, potrzeba informacyjna dotyczy podstawowych, najważniejszych, lecz wyczerpujących wiadomości na dany temat. Ogólna potrzeba w toku poszukiwań zostaje uszczegółowiona — powstaje szereg zapytań o coraz węższym zakresie, np. chcemy się dowiedzieć, kiedy umarł Kochanowski.

Sformułowanie pytania o określoną informację często nie wystarcza do jej znalezienia. Wyszukiwanie odpowiedzi na twoje zapytanie zależy od rodzaju źródła, jakiego używasz. Np. jeśli szukasz wiadomości w encyklopedii, musisz zastanowić się, pod jakim hasłem można ją znaleźć. Gdy korzystasz z wyszukiwarki internetowej, znaj mechanizm jej działania. Wyszukiwarka nie udziela odpowiedzi na pytania, a jedynie kieruje internautę ku stronom, na których występują wpisane w okno słowa kluczowe. Dlatego ich trafne dobranie ma zasadnicze znaczenie.

Słowa kluczowe to najprościej ujęte tematy dokumentów — wyrazy najpełniej oddające treść poszukiwanych informacji. Temat poszukiwanej wiadomości powinien zostać sformułowany z myślą o tym, jak przeciętny użytkownik mógłby go ująć (np. „śmierć Kochanowski data”) — a więc ani w sposób wyszukany (np. „dokonał żywota Kochanowski”), ani potoczny („przekręcił się Kochanowski”), ani zbyt skomplikowany („odejście Kochanowskiego na tamten świat”). Słowa należy podawać w mianowniku, bez przecinków i innych znaków interpunkcyjnych. Należy też zwrócić uwagę na to, aby zakres tematu nie był ani zbyt wąski, ani zbyt szeroki.

Prawidłowe określenie twojej potrzeby informacyjnej i trafne dobranie słów kluczowych szybko doprowadzi cię do właściwej wiadomości.

Dla ucznia

Żeby znaleźć potrzebne ci informacje, pomyśl, czego właściwie chcesz szukać. Zastanów się:

1. Do czego chcesz wykorzystać znalezione wiadomości?
2. Jak dużo informacji jest ci potrzebne?
3. Jak bardzo dokładne muszą być?
4. Które informacje nie mają związku z tematem?

Gdy korzystasz z wyszukiwarki internetowej, uważnie dobieraj słowa wpisywane w okienko. Powinny one:

- jak najlepiej oddawać temat szukanej wiadomości,
- być proste i neutralne,
- mieć formę mianownika,
- nie być rozdzielane przecinkami ani innymi znakami interpunkcyjnymi.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Na zajęciach uczestniczki i uczestnicy dowiedzą się, czym jest i jak działa wyszukiwarka internetowa. Poprzez kolejne ćwiczenia nauczą się także używania słów kluczowych przy wyszukiwaniu informacji.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, co to jest wyszukiwarka internetowa;
- potrafią określić, w jakich sytuacjach przydatna będzie wyszukiwarka;
- wiedzą, co to są słowa kluczowe;
- potrafią określić cel poszukiwań i dopasować do niego słowa kluczowe — sformułować pytanie dla wyszukiwarki;
- wiedzą, że wyszukiwarka „nie rozumie” wszystkiego i czasem daje zupełnie inny wynik, niż się spodziewamy.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja

Zapytaj uczestników i uczestniczki, co to jest wyszukiwarka internetowa i jak działa. Pojawią się różne odpowiedzi. Powiedz, że wyszukiwarka to narzędzie stworzone przez człowieka. Nie ma własnej inteligencji, „wie” tylko tyle, ile informacji ktoś jej udostępnił. Po drugiej stronie nie ma człowieka, który odpowiada na pytania. Jest mechanizm komputerowy, tzw. algorytm. W zależności od tego, jakie dane podamy (jakie słowa wpisujemy), algorytm pokazuje odpowiedzi. Powiedz, że nie zawsze jest jasne, w jaki sposób wpisywać dane; celem lekcji jest nauczenie się, jak skutecznie wyszukiwać informacje.

2.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja
Pomoce: kreda, tablica, karteczki samoprzylepne

Zapytaj grupę, do czego służy wyszukiwarka. W jakich sytuacjach warto z niej skorzystać? Poproś uczestniczki i uczestników o napisanie na karteczce samoprzylepnej jednego pytania, na które może odpowiedzieć wyszukiwarka. Uczestnicy przylepiają karteczki do tablicy.

Przeczytaj i pogrupuj pytania według poniższego schematu:

1. Kiedy się nie zna adresu strony, którą chcemy obejrzeć (na przykład wiemy, że koleżanka słuchała piosenki w Internecie, ale nie wiemy dokładnie, na jakiej stronie).
2. Kiedy się szuka strony na dany temat (np. chcemy znaleźć informacje na temat życia mrówek).
3. Kiedy szukamy opinii o jakiejś sprawie, produkcie, wydarzeniu (np. opinii o filmie, który chcemy zobaczyć).
4. Kiedy chcemy coś kupić (np. bluzę z kapturem).
5. Kiedy nie wiemy, gdzie się coś znajduje (np. jak dojść do sklepu akwarystycznego).
6. Kiedy nie wiemy, jak coś zrobić (np. karmnik dla ptaków).
7. Inne sytuacje

3.

Czas: 15 min

Forma: praca w grupach

Pomoce: **Materiał pomocniczy**
„Układanka ze słów kluczowych”,
 pocięty i włożony do kopert

Uczestnicy i uczestniczki dzielą się na 3–4 osobowe grupy. Powiedz, co to są słowa kluczowe. Wyjaśnij, że w tym zadaniu szukamy słów kluczowych dla znalezienia konkretnej informacji. Następnie grupy losują kopertę z pytaniem i spośród podanych słów wybierają, które by wpisali do wyszukiwarki (**materiał pomocniczy „Układanka ze słów kluczowych”**). Mogą dopisać także własne słowa. Na wybranych słowach umieszczają cyfry odpowiadające temu, w jakiej kolejności wpisywaliby słowa: które są najważniejsze, a które najmniej ważne. Grupy nakleją pytanie i wybrane słowa kluczowe na arkusz papieru i wiszą na ścianie tak, żeby inne grupy mogły obejrzeć wyniki. Zapytaj, czy zadanie było łatwe, czy trudne? Powiedz, że nawet dorośli często wiele razy wpisują różne słowa w różnej kolejności, żeby znaleźć to, czego szukają.

4.

Czas: 10 min

Forma: praca w grupach, prezentacja

Uczestniczki i uczestnicy w tych samych grupach, w których wykonywali ćwiczenie nr 3, wpisują w wyszukiwarkę komputerową słowa z ćwiczenia nr 3 i starają się znaleźć odpowiedź na zadane pytanie. Po skończonej pracy zapytaj, czy zadanie było łatwe czy trudne i czy dobrze wytypowali słowa kluczowe, czy też musieli je w trakcie swoich poszukiwań zmienić.

5.

Czas: 5 min

Forma: podsumowanie

Powiedz, że sprawne i szybkie wyszukiwanie jest przydatną umiejętnością, bo oszczędza czas. Podkreśl, że warto zastanowić się chwilę dłużej nad słowami kluczowymi, zamiast nerwowo przeglądać wiele stron internetowych nieprzydatnych dla naszej pracy.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzonych zajęciach uczestniczki i uczestnicy:

- wiedzą, co to jest wyszukiwarka i do czego służy?
- potrafią dopasować do pytania słowa kluczowe, które należy wpisać w okno wyszukiwarki?
- wiedzą, że wyszukiwarka może dać złą lub mylącą odpowiedź?

Opcje dodatkowe

Uczniowie często mają kłopot z anglojęzycznymi wyszukiwarkami. Tymczasem warto zwrócić ich uwagę, że jeśli szukają zdjęć czy obrazków znacznie efektywniejsze będzie korzystanie z całego internetu, nie tylko z jego polskiej części. Uczestnicy i uczestniczki mogą przygotować wspólnie słowniczek potrzebnych słów i wyrażen pozwalających uprościć szukanie, np. **search**, **web**, **images**, **videos**.

MATERIAŁY

materiał pomocniczy „Układanka ze słów kluczowych”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj słowa kluczowe do pytań.

Kategorie:

- Czy koala jest niedźwiedziem?
- Jak zrobić zabawkę na szydełku?
- Jak dojechać autobusem do kina „Słowik”?
- Czy książka „Felix Net i Nika” jest ciekawa?
- Ile żon miał Zeus?

Elementy do przyporządkowania:

- instrukcja [rozwiązanie: 2]
- szydełko [rozwiązanie: 2]
- waga [rozwiązanie: 1]
- Zeus [rozwiązanie: 5]
- wzrost [rozwiązanie: 1]
- „Słowik” [rozwiązanie: 3]
- włóczka [rozwiązanie: 2]
- opis [rozwiązanie: 1]
- dojazd [rozwiązanie: 3]
- książka [rozwiązanie: 4]
- gatunek [rozwiązanie: 1]
- starożytna Grecja [rozwiązanie: 5]

- niedźwiedź [rozwiązanie: 1]
- czy jest [rozwiązanie: 1]
- fajna [rozwiązanie: 4]
- zabawka [rozwiązanie: 2]
- jak wykonać? [rozwiązanie: 2]
- kino [rozwiązanie: 3]
- bilety [rozwiązanie: 3]
- ciekawość [rozwiązanie: 4]
- „Felix, Net i Nika” [rozwiązanie: 4]
- opinia [rozwiązanie: 4]
- recenzja [rozwiązanie: 4]
- film [rozwiązanie: 3]
- mitologia [rozwiązanie: 5]
- żona [rozwiązanie: 5]
- Olimp [rozwiązanie: 5]
- praca domowa [rozwiązanie: 5]
- koala [rozwiązanie: 1]
- autobus [rozwiązanie: 3]
- zrobienie [rozwiązanie: 2]

Zadanie 2.

Określ, czy zdanie jest prawdziwe czy fałszywe.

1. Wyszukiwarka internetowa to sztab ludzi, którzy siedzą przy komputerach, aby w każdej chwili móc odpowiadać na pytania internautów. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
2. Wyszukiwarka służy do szukania potrzebnych informacji przy pomocy słów kluczowych. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]
3. Wyszukiwarka dobrze cię rozumie, zawsze udziela odpowiedzi, jakiej oczekujesz. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
4. Pierwsza strona na liście wyszukiwarki jest najlepsza do szukania rzetelnych informacji. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
5. Słowa kluczowe powinno się wpisywać w mianowniku, bez przecinków i innych znaków interpunkcyjnych. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **potrzeba informacyjna:** informacje wymagane przez danego użytkownika, niezbędne do zrealizowania jego celu i odpowiadające okolicznościom jego działań; potrzeba informacyjna prowadzi do rozpoczęcia wyszukiwania informacji
- **strategia informacyjna:** uporządkowane działania, których celem jest znalezienie informacji
- **wyszukiwarka:** program komputerowy służący do wyszukiwania informacji
- **źródło informacji:** każdy przedmiot z którego czerpie się wiadomości na interesujący nas temat
- **słowa kluczowe:** najważniejsze słowa, które odnoszą się do tematu

CZYTELNIA

- Szumilas Dorota, **Internetowy detektyw, Komunikacji i Łączności WKŁ**, Warszawa 2008, ISBN: 978-83-206-1679-8.
- Nowak-Brzezińska Agnieszka, **Wyszukiwanie informacji za pomocą Google jest łatwe** [PDF], [dostęp: 25.11.2013], Dostępny w Internecie: <http://zsi.tech.us.edu.pl/~{nowak/wi/cw1.pdf>.
- Derfert-Wolf Lidia, **Wyszukiwanie informacji w World Wide Web** [online], EBIB 2000, nr 7, [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib15/derfert.html>.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Anna Buchner, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/sprawne-szukanie-informacji/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Zajęcia komputerowe, II poziom edukacyjny

Cele kształcenia

III. Wyszukiwanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł; opracowywanie za pomocą komputera rysunków, motywów, tekstów, animacji, prezentacji multimedialnych i danych liczbowych.

Treści nauczania

Uczeń wyszukuje informacje w różnych źródłach elektronicznych (słowniki, encyklopedie, zbiory biblioteczne, dokumentacje techniczne i zasoby Internetu);

Podstawa programowa 2017:

Informatyka, IV-VI klasa

Treści nauczania

Uczeń formułuje i zapisuje w postaci algorytmów polecenia składające się na: a) rozwiązanie problemów z życia codziennego i z różnych przedmiotów, np. liczenie średniej, pisemne wykonanie działań arytmetycznych, takich jak dodawanie i odejmowanie, b) osiągnięcie postawionego celu, w tym znalezienie elementu w zbiorze nieuporządkowanym lub uporządkowanym, znalezienie elementu najmniejszego i największego, c) sterowanie robotem lub obiektem na ekranie.

Uczeń wykorzystuje sieć komputerową (szkolną, sieć internet): a) do wyszukiwania potrzebnych informacji i zasobów edukacyjnych, nawigując między stronami, b) jako medium komunikacyjne, c) do pracy w wirtualnym środowisku (na platformie, w chmurze), stosując się do sposobów i zasad pracy w takim środowisku, d) organizuje swoje pliki w folderach umieszczonych lokalnie lub w sieci.